

MED PTICAMI IN NARAVO MASKARENOV

// besedilo: Matija Križnar, fotografije: Matija Križnar in Katja Srebotnjak

Osamljeni otoki sredi Indijskega oceana so se tisočletja skrivali pred človeškimi očmi. Ta izoliranost je botrovala razvoju izjemnega naravnega okolja z vrsto endemičnih rastlin in živali. Ko so konec 16. stoletja otoke odkrili Evropejci, se je pričelo nesluteno iztrebljanje, izkoriščanje in izumiranje otoške favne. Za mnogimi živalmi, predvsem pticami, so ostali le kosti ter mnogoštevilni zgodovinski zapisi in risbe.

MRTEV KOT DODO

Fraza »mrtev kot dodo« gotovo ni neznana naravoslovcem po vsem svetu. Ta trditev drži že verjetno od leta 1690, ko je izumrl še zadnji osebek tega velikega goloba. Mavricij in dodo (*Raphus cucullatus*) sta nezdružljivo povezana, a ta ptica iz družine golobov ni edina izumrla mavricijska vrsta. Pred stalno naselitvijo otoka okoli leta 1589 so otoške

gozdove, soteske in mangrove poseljevali različne želve velikanke (rod *Cylindrapis*), mavricijski veliki skinki (*Leiolopisma mauritiana*), dnevni gekoni, raznovrstne papige, golobi, gosi, ibisi ter edini sesalci, kot so leteče lisice (rod *Pteropus*). O njihovem obstoju pričajo le še redka najdišča z njihovimi kostmi v močvirnatih delih otoka in jamah, raztresenih po otoku. Prvi naseljenci so s seboj prinesli mnoge invazivne sesalce, predvsem

Otok Réunion je podobno kot njegov vzhodni
sosed Mavricij pretrpel izumiranja in spremembe,
a sta ga verjetno njegova nedostopnost in
vulkanska surovost rešila še hujših posledic.

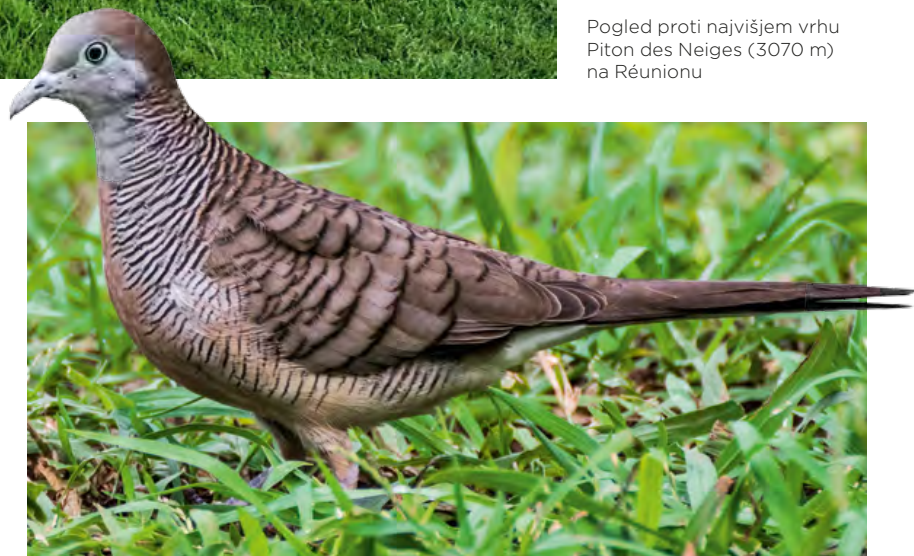
ZNAČILNOSTI:

združujejo otoka
RÉUNION (Francija) in
MAVRICIJ (z Rodriguesom)
površina: 4500 km²
št. prebivalcev: 2.210.000
št. vrst ptic: približno 210
št. endemitov: okoli 15 vrst

Pogled proti najvišjem vrhu
Piton des Neiges (3070 m)
na Réunionu

podgane in miši, z njimi so prišli tudi mačke, psi, javanski makaki (*Macaca fascicularis*) in timorski jeleni (*Rusa timorensis*). Podobno kot omenjene živali so na otok prinesli tudi neavtohtone ptice, med katerimi zbujata pozornost žalostna majna (*Acridotheres tristis*) in rdečeuhi bulbul (*Pycnonotus jocosus*). Prav domače se na otoku počutijo domači vrabci (*Passer domesticus*), domači golobi (*Columba livia domestica*) in različni tkalci (*Quelea quelea*, *Ploceus cucullatus*) ter zelo razširjena majhna progasta grlica (*Geopelia striata*). Ob skalnatih obalah svoj plen iščejo tudi progaste zelene čaplje (*Butorides striata rutenbergi*), edina domorodna podvrsta čapelj na otoku.

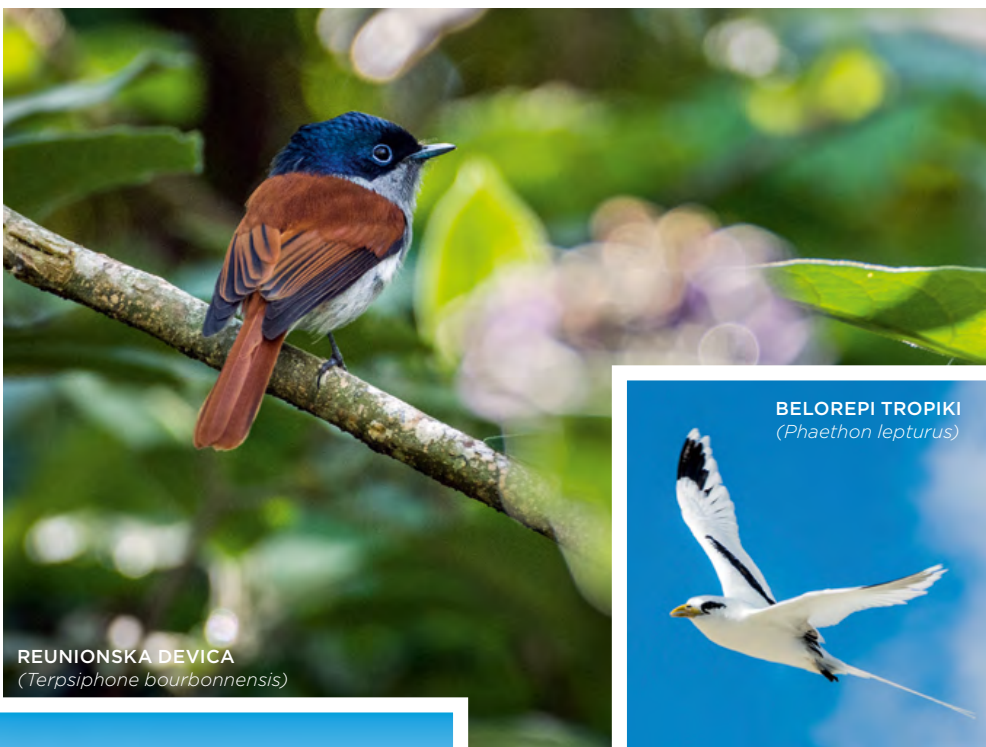
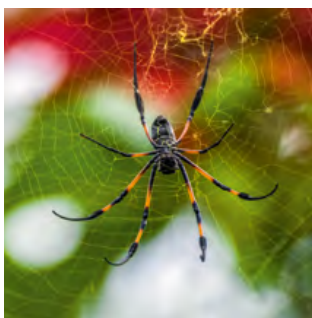
ZADNJI OTOČKI, ZADNJE UPANJE

Mnogi mavricijski prvotni živalski prebivalci so se ohranili v nekaterih nedostopnih predelih otoka. Število preživelih osebkov v drugi polovici 20. stoletja je pogosto dosegalo le ducat osebkov, a je

naravovarstvenikom in biologom uspelo rešiti vsaj nekaj vrst. Danes rezultate njihovega prizadevanja lahko opazujemo na otoku Ile aux Aigrettes (in še nekaj manjših otočjih), v parku Black River Georges (z najvišjim vrhom otoka 828 m) ter v dolini Vallée de Ferney.

PROGASTA GRLICA (*Geopelia striata*)

Pajkovka rodu
Nephila z
Reuniona

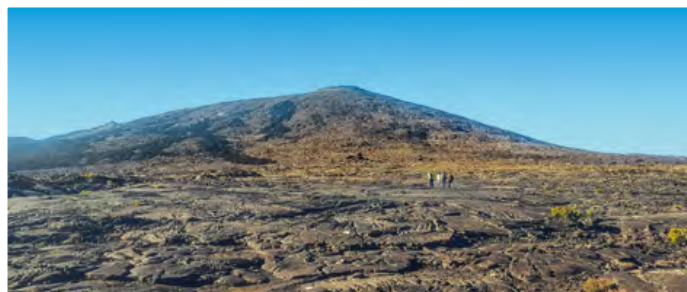

REUNIONSKA DEVICA
(*Terpsiphone bourbonnensis*)

BELOREPI TROPIKI
(*Phaethon lepturus*)

ROŽNATI ali
MAVRICIJSKI
GOLOB
(*Nesoenas
mayeri*)

Stožec aktivnega vulkana Piton de la Fournaise (2632 m)

Gozd endemičnih DREVESASTIH PRAPROTI
(*Cyathea* sp.)

Vse ptice na Mavriciju in Réunionu imajo tudi domača imena (navadno kreolska), seveda poleg angleških in francoskih imen. Tako je zmešnjava pri prepoznavanju otoških ptic še večja.

SEZNAM PTIC:

Réunion:

izumrle:

puščavka

(*Pezophaps solitarius*),

maskarenska papiga

(*Mascarinus mascarinus*)

endemične izključno na Réunionu:

maskarenski očalar

(*Zosterops borbonicus*),

reunionski očalar

(*Zosterops olivaceus*),

reunionski lunj

(*Circus maillardi*),

reunionski prosnik

(*Saxicola tectec*),

reunionski bulbul

(*Hypsipetes borbonicus*),

reunionska devica

(*Terpsiphone bourbonnensis*),

reunionska goseničarka

(*Coracina newtoni*)

Posebno izhodišče reševanja ogroženih populacij ptic, želv, skinkov in rastlin je otok Ile aux Aigrettes (preprosti prevod »otok čapelj«). Na otoku velja strog naravovarstveni režim, kjer so izkoreninili oziroma skušajo izkoreniniti vse neavtohtone vrste (polža ahatnika, podgane in nekatere plazilce). Ta mali otok (26 hektarjev), ostanek nekdanjega koralnega grebena, je bil zaščiten leta 1965 in ga počasi pogozdujejo z avtohtonimi drevesnimi vrstami, kot so ebenovina (*Diospyros egrettarum*), mavricijske dracene (*Dracaena mauritiana*) in »železno« drevo (*Sideroxylon boutonianum*). Pod krošnjami dreves se danes pasejo želve velikanke (*Aldabrachelys gigantea*), ki so jih pripeljali z otočja Aldabra. Podobno na otoku najdemo tudi endemične mavricijske dnevne gekone (*Phelsuma ornata*) in skinka vrste *Leiopismis telfairii*, ki sicer izhaja z Round Islanda (Okrogli otok) severno od Mavricija. Gotovo so najbolj znameniti prebivalci otoka ptice. Med njimi zbuja pozornost rožnati ali mavricijski golob (*Nesoenas mayeri*), ki danes šteje približno 500 osebkov, kar je velik uspeh v primerjavi z

letom 1986, ko jih je bilo le 12. Podobno populacijo ima danes tudi mavricijski aleksander (*Psittacula eques*), pogost v naravnem zavetišču sredi glavnega otoka. Temu je zelo podoben aleksander (*Psittacula krameri*). Tega so na otok prinesli. Najbolj ogrožena ptica je bila pred varstvenimi ukrepi mavricijska postovka (*Falco punctatus*), ki danes tvori dve populaciji s približno 200 osebki. Izmed manjših ptic so zanimive endemične ptice - olivnati očalar (*Zosterops chloronothos*), mavricijski črni bulbul (*Hypsipetes olivaceus*) in mavricijska goseničarka (*Coracina typica*) ter drugi.

Na bolj oddaljenih otokih severno od Mavricija najdemo tudi kolonije morskih ptic. Visoko v stenah in nizko nad morsko gladino jadrajo belorepi tropiki (*Phaethon lepturus*) in rdečekljuni ter snežno beli rdečerepi tropiki (*Phaethon rubricauda*). Nad bolj odprtimi morji pa preletavajo tudi svetovljanski rjavi nodiji (*Anous stolidus*), velike govnačke (*Catharacta skua*) in viharniki.

RÉUNION, HRIBOVITI RAJ

Francoski čezmorski departma, poznan z imenom Réunion, je Evropejcem dokaj neznan, čeprav sodi v Evropsko unijo. V preteklosti so tudi réunionsko

Otok Mavricij, nekoč domovanje karizmatičnega dodoja (*Raphus cucullatus*), je šolski primer pogubnega uničevanja narave.

Ena izmed geoloških zanimivosti Mavricija - VULKANSKE PLASTI "sedmih barv"

naravo močno izkoriščali (sečnja, pogozdovanje, plantaže sladkornega trsa) ter iztrebili marsikatero rastlinsko in živalsko vrsto, tudi avtohtone želve, ptice in plazilce. Podobno kot mavricijski dodo je Réunion imel puščavko (*Pezophaps solitarius*), verjetno izumrlo konec 18. stoletja.

Geomorfološko je Réunion pravo nasprotje Mavricija, saj je otok še vedno vulkansko aktiven z vulkanom Piton de la Fournaise (2632m). Erozijska in tektonika pa sta botrovali tudi obliki še treh glavnih, a že ugaslih vulkanskih kraterjev - Mafate, Cilaos in Salazie. Te tvorbe so resnično ogromne in se v svoji veličini pokažejo šele, ko se sprehajaš po grebenih nad temi kraterji ali pa opazuješ okolico z najvišjega vrha Piton des Neiges (3070 m).

Naravoslovci lahko svojo strast potešijo na obsežnih gozdnatih zaplatah ob gozdni cesti Tamarins ali ob poti na razgledno točko, imenovano Maïdo. Nad prepadnimi previsi se spreletavajo endemični reunitski lunji (*Circus maillardi*) in oprezajo za majhnimi reunitskimi prosniki (*Saxicola tectes*). Samčki teh malih ptic imajo rdečkasto obarvane trebuščke in so zelo radovedni. V nižjih predelih lahko srečamo tudi neavtohtone vrste, od zeb-rastih grlic do rdečehulih bulbulov ter invazivnih žalostnih manj. Majhni sivi in zeleni očalarji (*Zosterops borbonicus*, *Zosterops olivaceus*) so pogosti v kultiviranih gozdnatih, botaničnih vrtovih ter celo na pustih vulkanskih kraterjih.

Najboljši predeli za opazovanje gozdnih ptic so na jugu otoka v gozdnem rezervatu Mare Longue in

obsežnih gozdnatih Bébours in Bélouves, kjer so tudi lepo urejene planinske poti. Ti vlažni gozdovi sestojijo endemičnih drevesastih praproti (*Cyathea glauca*, *Cyathea borbonica*, *Cyathea cooperi*) in akacij (*Acacia heterophylla*) ter tujerodne japonske kriptomerije (*Cryptomeria japonica*) so odlično bivališče za mnoge ptice. Med njimi so redki reunitski bulbuli (*Hypsipetes borbonicus*), katerih oglašanje zveni kot mačje »jakanje«, če so razburjeni ali ogroženi. Izjemno redke so reunitske goseničarke (*Coracina newtoni*) ter plašne reunitske device (*Terpsiphone bourbonensis*) z lepo temnomodro glavo in rdeče rjavimi perutmi in repom. V gozdu Bélouve smo nad močvirnatimi kotanjami opazili tudi maskarenske lastovke (*Phedina borbonica borbonica*) in sive salanganke (*Collocalia francica*), ki v letu nad vodno površino lovijo žuželke.

Predstavljena Maskarenska otoka sta gotovo odlično pribežališče tako za običajne turiste, ki se skrivajo za ogradami luksuznih hotelov, kot tudi za radovedne popotnike in naravoslovce. Kulturna pestrost Mavricija in naravna surovost ter francoska umirjenost Réuniona obiskovalca ne pustijo ravnodušnega. Prav slednji Réunion je eden izmed destinacij, ki je vreden večkratnega obiska.

ŽELVA VELIKANKA (*Aldabrachelys gigantea*)

Mavricij:

izumrle:

dodo (*Raphus cucullatus*),
mavricijski modri golob
(*Alectroenas nitidissima*)

zelo ogrožene/endemične
izključno na Mavriciju:

mavricijska postovka (*Falco punctatatus*) - 400 osebkov,

mavricijski aleksander
(*Psittacula eques*) - 540
osebkov,

mavricijski golob (*Nesoenas mayeri*) - 470 osebkov

druge ptice:

olivnati očalar
(*Zosterops chloronothos*),

mavricijska goseničarka
(*Coracina typica*),

rdečehul bulbul
(*Pycnonotus jocosus*),

žalostna majna
(*Acridotheres tristis*),

progasta grlica
(*Geopelia striata*)